

Kommunrevisorerna granskar

Årsredovisning 2021

2022-04-13

Angående granskningen

Revisionsuppdraget är ett kommunalt förtroendeuppdrag och revisorerna är direkt ansvariga inför kommunfullmäktige och därmed indirekt inför medborgarna genom den representativa demokratin. Revisionen har uppdrag att granska de verksamheter som styrelser, nämnder och kommunala bolag bedriver.

I formell mening är varje revisor en egen myndighet, men i det praktiska revisionsarbetet sker arbetet gemensamt.

Ytterst syftar revisionen till att undersöka om verksamheten bedrivs i enlighet med uppställda mål och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

- Revisorernas uppdrag regleras i kommunallag, aktiebolagslag, god revisionsord, ägardirektiv och reglemente.
- Revision ska utföras på ett oberoende sätt.
- Revisorerna genomför grundläggande granskning, granskning av delårsrapport och årsredovisning och fördjupade granskningar.

Revisorerna ska därför objektivt, opartiskt och sakligt, självständigt granska den verksamhet som styrelse, nämnder och beredningar bedriver. Revisorerna ska också bedöma om de förtroendevalda ledamöterna i nämnder och styrelser har tillräcklig styrning och kontroll över verksamhetens ekonomi, prestationer och kvalitet.

Revisorernas uttalanden och bedömningar finns i revisionsberättelser och granskningsrapporter. En ambition i revisorernas arbete är att deras rekommendationer i samband med granskning ska kunna användas av verksamheterna för att åstadkomma effekter i deras förbättringsprocess.

Kontaktuppgifter

Om kommunrevisorernas uppdrag
kommunrevisionen@umea.se

Ordförande i kommunrevisionen
Ewa Miller, ordförande
ewa.miller@umea.se

Umeå kommun

Granskning av årsredovisning 2021

Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund.....	3
2.2. Syfte, revisionsfrågor och avgränsning.....	3
2.3. Genomförande	4
3. Granskningsresultat	5
3.1. Förvaltningsberättelse	5
3.2. Räkenskaper	8

1. Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Umeå kommun har gett EY i uppdrag att granska kommunens årsredovisning för 2021. Uppdraget utgör en obligatorisk del av den årliga granskningen. Syftet med granskningen är att bedöma om årsredovisningen är upprättad enligt lag och god redovisningssed samt om resultaten är förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning.

Vår sammanfattande bedömning är:

- ▶ Att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt gällande regelverk, med undantag för redovisning av finansiell leasing.
- ▶ Att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens ekonomiska resultat, budgetutfall, finansiering och ekonomiska ställning
- ▶ Att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.
- ▶ Att utfallen i årsredovisningen är delvis förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i ett finansiellt och verksamhetsperspektiv. Vi delar kommunstyrelsens sammantagna bedömning att Umeå kommun delvis når en god ekonomisk hushållning för 2021.

Viktigare iakttagelser som gjorts under granskningen är:

- ▶ Vi har i vår granskning kunnat konstatera att kommunen inte uppfyller de krav som ställs på redovisning av finansiell leasing enligt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation RKR R5 vilket är ett avsteg från god redovisningssed i kommuner. Kommunen har inte heller under 2021 upprättat någon bedömning om hur detta avsteg påverkar nyckeltal i årsredovisningen. Revisionen har i en fördjupad granskning under året konstaterat att en implementering av RKR R5 skulle ha en betydande effekt på balansräkningen medan påverkan på resultaträkningen är mer begränsad. Kommunstyrelsen har i sitt yttrande avseende granskningen av finansiell leasing uppgett att den har för avsikt att åtgärda avvikelserna under 2022, vilket revisionen noggrant kommer följa.
- ▶ Vi har vidare i vår granskning även kunnat konstatera behov av förbättringar i rutinerna kring hantering av kostnader kopplad till exploateringsfastigheterna. Kommunen har under januari 2022 infört nya rutiner och arbetar med en förbättrad hantering.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ vidta åtgärder för att säkerställa att reglerna i RKR för anläggningstillgångar och leasing följs och därmed säkerställa att kommunen följer god redovisningssed.
- ▶ fortsätta arbeta med rutinerna kring exploateringsfastigheterna för att säkerställa en korrekt hantering.
- ▶ bedöma effekten av arbetet med intern kontroll i årsredovisningen.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I Lag om kommunal redovisning (LKBR) regleras externredovisningen för kommuner och regioner. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Revisionsobjekt är Kommun som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer och granskas i Umeå kommun inom ramen för den grundläggande granskningen.

2.2. Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med Lag om kommunal bokföring och redovisning. Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (12 kap. 2 §) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet, vilket sker inom ramen för revisionsberättelsen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Är årsredovisningen upprättad enligt gällande regelverk (LKBR och RKR)?
- ▶ Ger årsredovisningen en rättvisande bild av verksamhetens ekonomiska resultat, budgetutfall, finansiering och ekonomiska ställning?
- ▶ Är förvaltningsberättelsen förenlig med årsredovisningens övriga delar?
- ▶ Efterlever kommunen kommunallagens krav på en ekonomi i balans?
- ▶ Är utfallen helt förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i ett finansiellt perspektiv?
- ▶ Är utfallen helt förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i ett verksamhetsperspektiv?

Granskningen innebär en bedömning av om årsredovisningens innehåll motsvarar normgivning och att de redovisade utfallen är förenliga med kommunallagen och kommunens egna styrdokument. Kriterierna bedömningarna hämta från:

- ▶ Kommunallagen (KL)
- ▶ Lagom om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- ▶ Rekommendationer från rådet för kommunal redovisning (RKR)
- ▶ Riktlinjer för god ekonomisk hushållning
- ▶ Fullmäktiges budget

2.3. Genomförande

Granskningen omfattar:

- ▶ Förvaltningsberättelsen
- ▶ Resultaträkning
- ▶ Balansräkning
- ▶ Kassaflödesanalys
- ▶ Sammanställd redovisning
- ▶ Drift- och investeringsredovisning
- ▶ Noter

Granskningen har utförts enligt god revisionssed för kommuner och regioner, med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting".

Avgränsning och inriktning har skett efter en bedömning av väsentlighet och risk. Fel i räkenskaperna betraktas som väsentliga om de är av sådan omfattning eller typ att de, om de varit kända för en välinformerad läsare av årsredovisningen hade påverkat dennes bedömning av kommunen. Detta kan inkludera såväl kvalitativa som kvantitativa fel. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Granskningen har påbörjats innan årsredovisningen slutligt fastställts. Iakttagelser som gjorts under granskningen har löpande kommunicerats och helt/delvis beaktats av kommunens redovisningsansvarige.

3. Granskningsresultat

3.1. Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen ska i och med införandet av LKBR och RKR R15 Förvaltningsberättelse ha följande underrubriker:

- ▶ Översikt över verksamhetens utveckling
- ▶ Den kommunala koncernen
- ▶ Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- ▶ Händelser av väsentlig betydelse
- ▶ Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten
- ▶ God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning
- ▶ Balanskravsresultat
- ▶ Väsentliga personalförhållanden
- ▶ Förväntad utveckling

Om inte annat anges i R15 ska under varje huvudrubrik lämnas upplysningar om så väl kommunen som juridisk person och som koncern.

Bedömning: Vi bedömer att förvaltningsberättelsens disposition ligger i linje med LKBR och RKR R15.

3.1.1. *Översikt över verksamhetens utveckling*

Utvecklingen ska redovisas genom att aktuellt år jämförs med tidigare år och väsentliga förändringar kommenteras. Det gäller såväl utvecklingen sedan föregående år som längre trender. Lämpligtvis sker redovisningen i tabellform.

Bedömning: Vi bedömer att beskrivningen av verksamhetens utveckling är tillräcklig. Kommunstyrelsen beskriver utvecklingen av ett antal relevanta nyckeltal den senaste femårsperioden i tabellform. Väsentliga förändringar har kommenterats, både vad gäller utvecklingen sedan föregående år och mer långsiktiga utvecklingsmönster.

3.1.2. *Den kommunala koncernen*

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en översiktlig beskrivning av de enheter som ingår i den kommunala koncernen. Upplysningar ska också lämnas om privata utförare om de är av väsentlig betydelse. Beskrivningen kan ske med stöd av ett eller flera organisationsscheman/tablåer.

Bedömning: Vi bedömer att förvaltningsberättelsen på ett tillräckligt sätt ger en översiktlig bild av kommunkoncernen och dess enheter. Beskrivningen sker överskådligt med stöd av ett organisationsschema och tabeller. Privata utförare av kommunal verksamhet redovisas separat i tabellform.

3.1.3. *Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning*

Förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om sådana förhållanden som inte redovisas i balansräkningen eller i resultaträkningen men som är viktiga för bedömningen av den kommunala koncernens och kommunens resultat eller ekonomiska ställning.

Övrigt krav på innehåll i detta avsnitt är:

- Analys av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer samt vidtagna åtgärder. Upplýsningar ska särskilt lämnas för finansiella risker och hur de hanterats.
- Upplýsningar om de totala pensionsförpliktelserna för kommunkoncernen och kommunen samt en uppföljning av fullmäktiges riktlinjer för förvaltningen av pensionsmedel enligt normerat schema.
- Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet kan också redovisas i avsnittet

Bedömning: Vi bedömer att beskrivningen i avsnittet ligger i linje med LKBR och RKR R15. Avsnittet innehåller uppgifter om omvärlds- och verksamhetsrisker, finansiella risker och pensionsförpliktelser. Avsnittet innehåller en kortare beskrivning av åtgärder utifrån noterade risker.

3.1.4. Händelser av väsentlig betydelse

Upplýsning ska lämnas om hur händelser av väsentlig betydelse påverkar de finansiella rapporterna. Upplýsningen kan exempelvis innehålla beskrivningar utifrån nettoinvesteringar, skulder, intäkter, kostnader, och årets resultat. Exempel på händelser kan vara:

- Köp, försäljning, etablering och nedläggning av verksamhet
- Omstruktureringar
- Ingångna avtal med väsentlig påverkan på verksamheten
- Större investeringar
- Betydande rättstvister

Bedömning: Vi bedömer att redovisningen av händelser av väsentlig händelse är tillräcklig. Redovisningen berör främst konsekvenserna av pandemin. Avsnittet innehåller även en beskrivning av händelser efter årets slut, framförallt kopplat till den ryska invasionen av Ukraina och dess förmodade konsekvenser vad gäller ekonomisk utveckling och flyktingmottagande. Avsnittet innehåller ingen explicit bedömning av redovisade händelsers påverkan på de finansiella rapporterna men denna information framgår i tillräcklig utsträckning i övriga delar av årsredovisningen.

3.1.5. Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Förvaltningsberättelsen ska innehålla upplýsningar om väsentliga aspekter avseende styrning, uppföljning och intern kontroll för den kommunala koncernen och kommunen. Avsnittet kan beskriva:

- Ansvarsstruktur – styrenheter
- Centrala styrdokument
- Mål, budget och ramar
- Planering, uppföljning och uppsikt
- Intern kontroll

Bedömning: Vi bedömer att redovisningen av styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten är tillräcklig. Avsnittet innehåller initialt en kortare beskrivning av fastställande och uppföljning av fullmäktiges inriktnings-, finansiella och personalpolitiska mål, investeringsbudget, budgetramar och tilläggsuppdrag för 2021. Likaså innehåller avsnittet en beskrivning av nämndernas arbete med intern kontroll.

I övrigt fokuserar avsnittet främst på arbetet med planering och implementering utifrån tre fullmäktigebeslut som tagits under året, med gemensamt syfte att utveckla styrningen av kommuns arbete. Besluten rörde antagande av riktlinjer för ägarstyrning, aktiverande styrning samt styrning, insyn och uppföljning av verksamhet som utförs av externa utförare.

3.1.6. God ekonomisk hushållning

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om mål och riktlinjer med betydelse för god ekonomisk hushållning (enligt kommunallagens 11 kap. 6 § första och andra stycket) uppnåtts och följts. Revisorerna ska bedöma om utfallen i årsredovisningen är förenliga med fullmäktigemålen.

Bedömning: Vi bedömer att utvärderingen av god ekonomisk hushållning utifrån kommunfullmäktiges riktlinjer är tillräcklig. Vi vill dock poängtera att det är en brist att årsredovisningen inte innehåller en för kommunkoncernens bolag sammanställd uppföljning av mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Det får också som följd effekt att kommunstyrelsen inte kan göra en bedömning av om god ekonomisk hushållning uppnås på koncernnivå.

Vi delar kommunstyrelsens sammantagna bedömning att Umeå kommun delvis når en god ekonomisk hushållning för 2021. Kommunstyrelsens bedömning grundas huvudsakligen på följande:

- Av kommunfullmäktiges fem inriktningsmål bedöms ett vara helt uppfyllt och övriga fyra vara delvis uppfyllda för 2021.
- Av kommunfullmäktiges personalpolitiska mål bedöms ett inte vara uppfyllt och tre vara delvis uppfyllda.
- Av kommunfullmäktiges tre finansiella mål kan måluppfyllelsen för målet om låneskuldens utveckling inte bedömas under 2021 då något delmål för året inte är uppsatt. Målen om självfinansieringsgrad och resultatmålet uppnås.

Vi bedömer att vidare att de förändringar som initierats i kommunen, framförallt kopplat till arbetet med aktiverande styrning, kommer utveckla möjligheterna till en ökad tydlighet i kommunstyrelsens bedömning av om god ekonomisk hushållning uppnås.

3.1.7. Balanskravet

Balanskravet innebär att kommunens budget och årliga utfall ska vara positiva och att underskott ska återställas kommande år, såvida kommunfullmäktige inte beslutar om annat och hänvisar till "synnerliga skäl". Beräkningen av balanskravsresultatet, som är kopplat till kommunallagens bestämmelser, ska i förvaltningsberättelsen följa ett föreskrivet schema.

Bedömning: Vi bedömer att kommunens redovisning och beräkning av balanskravet är tillräcklig. I och med årets positiva resultat efterlever kommunen även kommunallagens balanskrav. Utifrån årets resultat kan reservering till resultatutjämningsreserven göras maximalt med 251 miljoner kr.

3.1.8. Väsentliga personalförhållanden

Förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om väsentliga personalförhållanden i den kommunala koncernen och kommunen, bland annat ska upplysningar om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret lämnas.

Uppgifter om personalen, sjukfrånvaro och jämställdhet redovisas i avsnittet: Viktiga förhållanden för resultat och ställning.

Bedömning: Vi bedömer att beskrivningen av väsentliga personalförhållanden är tillräcklig samt korrekt uppställd utifrån lag och rekommendation. Vi noterar att sjukfrånvaron åter har fallit tillbaka med 0,9 procentenheter jämfört med 2020. Samtliga åldersgrupper uppvisar en tydlig minskning av sjukfrånvaron.

3.1.9. Förväntad utveckling

Förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om kommunens och koncernens förväntade utveckling. Upplysningarna ska avse dels vad som faktiskt är känt om framtiden, dels förväntningar som finns och som är baserade på konkreta kända förhållanden som berör koncernen och kommunen direkt eller indirekt. De risker som och osäkerhetsfaktorer som är förknippade med dessa förhållanden ska kommenteras.

Bedömning: Vi bedömer att beskrivningen av kommunens förväntade utveckling är tillräcklig. Vi anser dock att informationen från ett läsarperspektiv kan utvecklas ytterligare. Avsnittet innehåller ingen explicit beskrivning av risker och osäkerhetsfaktorer kopplat till de områden som tas upp. Detta adresseras dock i olika omfattning i andra delar av årsredovisningen.

3.2. Räkenskaper

3.2.1. Årets resultatutfall

Umeå kommun redovisar för 2021 ett resultat på 484 mkr (f å 361 mkr). Årets resultat har förbättrats mot fjolåret med 123 mkr. Resultatförbättringen är främst ett resultat av ökade intäkter och att en rad olika statsbidrag som ökat under året, exempelvis covidstöd, äldreomsorgslyftet, yrkesvux och likvärdig skola. Det höga elpriset under året har även bidragit till en högre intäkt från Umeå Kommuns andel i Stornorrforfs kraftstation. Noterbart är också att skatteintäkterna är markant högre än budgeterat med ett utfall på 6 878 mkr mot budgeterade 6 660 mkr. Utfallet har blivit bättre än förväntat med anledning av att återhämtningen av konjunkturen utifrån pandemin gått snabbare än prognosticerat. Ökningen innebar att det budgeterade överskottet om 79 mkr överskreds kraftigt, så även det i tertial 2 prognostiserade överskottet om 484 mkr.

Ett vanligt nyckeltal för att bedöma det ekonomiska läget i kommuner är verksamhetens nettokostnad i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag. Om måttet överstiger 100 procent måste den löpande verksamheten finansieras på annat sätt än genom skatter och verksamhetsintäkter, till exempel genom försäljning av tillgångar. För Umeå kommun uppgår detta nyckeltal för 2021 till 94 % (f å 95%).

mnkr	Not	Umeå kommunkoncern		Umeå kommun		Budget	Budget- avvikelse
		2021	2020	2021	2020	2021	2021
Verksamhetens intäkter	6	5 023	4 514	1 963	1 742	1 468	495
Verksamhetens kostnader	7	-11 256	-10 472	-9 156	-8 616	-8 806	-350
Avskrivningar och nedskrivningar	8	-1 026	-1 091	-453	-454	-456	3
Verksamhetens nettokostnader		-7 259	-7 049	-7 646	-7 329	-7 794	148
Skatteintäkter	9	6 878	6 496	6 878	6 496	6 660	218
Generella statsbidrag och utjämning	10	1 253	1 208	1 253	1 208	1 202	51
Verksamhetens resultat		872	655	485	375	68	417
Finansiella intäkter	11	9	7	156	135	188	-32
Finansiella kostnader	12	-176	-177	-157	-149	-177	20
Resultat efter finansiella poster		705	485	484	361	79	405
Årets resultat		705	485	484	361	79	405

3.2.2. Resultaträkning och balansräkning

Resultaträkning

Verksamhetens intäkter har under året ökat med 222 mkr vilket bland annat hänger samman med ovanstående förklaringar.

Verksamhetens kostnader ökar under året vilket bland annat hängt samman med snöröjningen som ökat med 58 mkr. Personalkostnaderna har också ökat under året med fler verksamheter som kommit igång efter pandemin. Man har också valt att göra en extra inbetalning av pensioner under året med 160 mkr till KPA Pension där KPA med detta övertar den delen av pensionsskulden för pensioner intjänade fram till 1998 som redovisas som en ansvarsförbindelse.

Avskrivningarna fortsätter att ligga i nivå med året innan när man under pandemin fått skjuta på planerade investeringar som annars skulle ha ökat avskrivningsunderlaget.

Bedömning: Efter genomförda granskningsåtgärder kopplade till både intäkter och kostnader är vår bedömning att kommunens resultaträkning i allt väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens intäkter och kostnader.

mnkr	Not	Umeå kommunkoncern		Umeå kommun	
		2021-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2020-12-31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>					
Programvaror och licenser	13	75	76	7	9
Goodwill	14	0	0	0	0
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	15	15 184	14 886	6 796	6 730
Pågående anläggningar	16	1 736	1 992	516	439
Maskiner och inventarier	17	5 080	4 350	406	381
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>					
Aktier, andelar, bostadsrätter	18	238	233	347	333
Långfristiga fordringar	19	133	135	7 128	6 747
Summa anläggningstillgångar		22 447	21 672	15 201	14 639
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager, exploateringsfastigheter	20	525	411	412	288
Kortfristiga fordringar	21	1 507	1 172	787	609
Kassa och bank, kortfristiga placeringar	22	145	95	6	0
Summa omsättningstillgångar		2 177	1 678	1 205	897
SUMMA TILLGÅNGAR		24 624	23 350	16 406	15 536
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	23				
Årets resultat		705	485	484	361
Resultatutjämningsreserv		562	279	562	279
Övrigt eget kapital		8 692	8 487	8 508	3 897
Summa eget kapital		9 959	9 251	5 018	4 537
Avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	24	665	592	665	592
Andra avsättningar	25	763	714	0	0
Summa avsättningar		1 428	1 306	665	592
Skulder					
Långfristiga skulder	26	10 816	10 523	9 181	8 882
Skuld investeringsbidrag	27	71	67	71	67
Kortfristiga skulder	28	2 350	2 203	1 470	1 458
Summa skulder		13 236	12 793	10 722	10 407
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		24 624	23 350	16 406	15 536
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
1. Panten och därmed jämförliga säkerheter	29	113	116	1 428	1 454
2. Ansvarförbindelser					
a) Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar	30	2 174	2 387	2 174	2 387
b) Övriga ansvarförbindelser	31	2	2	0	0

Balansräkning

Balansräkningen har granskats utifrån följsamhet till Lagen om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt i enlighet med god redovisningssed för kommunal verksamhet. Vidare har respektive balanspost avstämts mot bokslutsdokumentation och underbilagor. Genom stickprovskontroller och avstämning mot sidoordnade system har kontroll genomförts att poster värderats och periodiserats på ett korrekt sätt.

lakttagelser

De största enskilda tillgångarna i balansräkningen är som tidigare år materiella anläggningstillgångar i form av byggnader, mark och övriga tekniska anläggningar samt långfristiga fordringar som utgörs av lån till de kommunala bolagen.

Kommunen fortsätter att investera i de materiella anläggningarna även om takten även under 2021 underskred den budgeterade nivån, framförallt med anledning av pandemin och överklagande av detaljplaner. Kommunens investeringsvolym uppgår för år 2021 till 630 mkr (f å ca 493 mkr). De största enskilda investeringsprojekten under 2021 utgörs av Tegs Centralskola, Sörfors skola och Carlslund skola. Utfallet av årets investeringar understiger budget med 866 mkr. Se vidare avsnitt 3.2.6 för granskning av investeringar.

Inga övriga synpunkter har framkommit gällande hanteringen av kommunens tillgångar.

De största enskilda skuldposterna i kommunens balansräkning utgörs av långfristiga skulder samt pensionsförpliktelser. Långfristiga skulder har ökat under 2021, från 8 882 mkr till 9 181 mkr. Ökningen beror dels på att kommunen under året har tagit upp nya lån från Kommuninvest om 200 mkr. Kommunen har också ökningskopplade till investeringsbidrag som tas upp som lång skuld och amorteras över tillgångens avskrivningstid, samt 32 mkr i långa skulder kopplade till ersättningar som kommunen fått för utveckling av exploateringsfastigheter.

Umeå kommuns totala pensionsåtagande (avsättningar för pensioner, ansvarsförbindelser samt löneskatt) uppgår till 2 840 mkr (f å 2 999 mkr). Pensionsskulden hos kommunen består dels av vad som i balansräkningen redovisas under avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, och dels av de pensionsförpliktelser som intjänats före 1998 som framgår som ansvarsförbindelser. Pensionsskulden har stämts av mot specifikation från KPA utan några anmärkningar. Som förklarar ovan så har kommunen under året gjort en extra inbetalning till KPA om 160 mkr, vilket minskar det åtagande som kommunen har för pensioner intjänade före 1998.

Under året granskning så har vi noterat att Umeå kommun i sin hantering av exploateringsfastigheter aktiverar kostnader för detaljplan som en del av tillgången vilket inte är förenligt med RKR:s rekommendation. Felet uppgår inte till några väsentliga belopp i vår granskning, men vi noterar att rutinerna kring hanteringen skulle behöva förbättras. Kommunstyrelsen avser också att stärka upp arbetet från januari 2022 för att undvika liknande problem.

Revisionen har i tidigare granskningar noterat att Umeå kommun inte redovisar några finansiella leasingavtal som materiella anläggningstillgångar eller skulder i enlighet med kraven i RKR R5. Detta förhållande är oförändrat även per 31 december 2021 och kommunen uppger i redovisningsprinciperna att de gör ett avsteg från denna princip då systemstöd saknas och det saknas en helhetsbild över befintliga leasingavtal. Umeå kommun har vid tidpunkten för granskningen fortfarande inte genomfört någon genomgång av kommunens avtal för att utvärdera omfattningen och förekomsten av finansiella leasingavtal i kommunen utan anger i årsredovisningen att man avser att göra detta arbete under 2022.

EY erhöll under slutet av 2021 ett uppdrag från kommunrevisorerna att granska ett stickprov av fakturor för att undersöka förekomsten av avtal som skulle kunna behöva klassas som finansiella leasingavtal bland kommunens aktiva avtal. Granskningen genomfördes under november och december 2021 och omfattade 24 stickprov av kommunens större hyresavtal baserat på upparbetade hyreskostnader under 2021. Utfallet av granskningen visar att den typen av avtal som skulle kunna klassas som finansiella leasar förekommer i kommunen och

att de korrigeringar som en implementering av RKR R5 skulle innebära skulle ha stor påverkan på balansräkningen men mindre på resultaträkningen. Påverkan gäller särskilt för primärkommunen. Nedan tabell illustrerar hur en implementering av RKR R5 skulle kunna påverka resultat och balansräkningen i kommunen respektive kommunkoncernen om de identifierade avtalen skulle redovisas på ett korrekt sätt.

Påverkan på primärkommunen;

Marginal ränta	Påverkan på balansräkning		Påverkan på Resultaträkning			
	Leasingtillgång 31 dec 2021	Leasingskuld 31 dec 2021	Avskrivning 2021	Finansiella kostnader 2021	Verksamhetsns kostnader	Nettopåverkan
0,75%	1 396 423 332	-1 430 769 032	-79 100 732	-9 256 343	86 745 639	-1 611 435
1,00%	1 355 208 751	-1 399 427 247	-76 766 122	-12 067 872	86 745 639	-2 088 354
1,25%	1 315 725 967	-1 369 110 990	-74 529 610	-14 753 298	86 745 639	-2 537 269
1,50%	1 277 889 869	-1 339 779 546	-72 386 375	-17 318 644	86 745 639	-2 959 380
1,75%	1 241 619 966	-1 311 394 043	-70 331 858	-19 769 627	86 745 639	-3 355 846
2,00%	1 206 840 122	-1 283 917 366	-68 361 746	-22 111 677	86 745 639	-3 727 783

Påverkan på kommunkoncernen;

Marginal ränta	Påverkan på balansräkning		Påverkan på Resultaträkning			
	Leasingtillgång 31 dec 2021	Leasingskuld 31 dec 2021	Avskrivning 2021	Finansiella kostnader 2021	Verksamhetsns kostnader	Nettopåverkan
0,75%	348 079 407	-353 433 842	-19 195 364	-971 276	21 050 553	-883 913
1,00%	337 806 056	-344 731 022	-18 628 825	-1 272 474	21 050 553	-1 149 254
1,25%	327 964 382	-336 362 763	-18 086 091	-1 563 167	21 050 553	-1 401 295
1,50%	318 533 168	-328 313 346	-17 565 993	-1 843 787	21 050 553	-1 640 773
1,75%	309 492 352	-320 567 883	-17 067 423	-2 114 744	21 050 553	-1 868 386
2,00%	300 822 956	-313 112 273	-16 589 336	-2 376 430	21 050 553	-2 084 787

För vidare detaljer om granskningen se separat rapport, "Granskning av förekomsten av finansiell leasing i kommunens avtal 2022-02-17".

Bedömning: Med undantag för ovanstående noteringar för finansiell leasing bedömer vi att balansräkningen ger en, i allt väsentligt, rättvisande bild av kommunens ekonomiska ställning per 2021-12-31.

3.2.3. Kassaflödesanalys

Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll i allt väsentligt överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen. Granskningen har inte föranlett några noteringar.

3.2.4. Sammanställda räkenskaper

Umeå kommun upprättar en sammanställd redovisning (koncernredovisning) för företag där kommunen har ett bestämmande eller väsentligt inflytande. I koncernredovisningen ingår således hel- eller delägda företag där ägarandelen uppgår till minst 20 procent av röster och kapital. Den sammanställda redovisningen omfattar resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys och noter. Vi har granskat sammanställningen och gjorda koncernelimineringar stickprovvis samt analyserat förändringen mellan ingående och utgående eget kapital.

Resultatet efter finansiella poster i kommunkoncernen uppgår till 705 mkr (f å 485 mkr). Ökningen hänförs främst till ett starkare resultat efter finansiella poster för Umeå Energi om 85 mkr (f å 17 mkr) samt Bostaden om 123 mkr (f å 104 mkr).

Bedömning: Vi bedömer att de sammanställda räkenskaperna är upprättade i enlighet med LKBR och RKR R16 och vi har i vår granskning inte noterat några väsentliga felaktigheter.

3.2.5. Noter

Vi har granskat lämnade notupplysningar, med fokus på om fullständiga upplysningar lämnas, att notupplysningarna hänger samman med ovanstående räkningar och att dessa korrekt avspeglar de underliggande räkenskaperna.

Enligt LKBR (4:3 tredje stycket) ska upplysning om *skälen för avvikelse från RKR:s rekommendationer lämnas i en not*. I Umeå kommuns årsredovisning beskrivs att kommunen gör undantag från två av rådets rekommendationer; R4 Materiella anläggningstillgångar och R5 Leasing. Enligt årsredovisningen hänvisar kommunstyrelsen för rekommendation R4 Materiella anläggningstillgångar till att avvikelse görs från att ompröva restvärden och nyttjandeperioder för anläggningar systematiskt. Det skäl som anges bland redovisningsprinciperna är att "rutinbeskrivningar för omprovning behöver arbetas fram för att uppfylla rekommendationen".

Vad gäller rekommendationen R5 *Leasing* anges att;

"I denna årsredovisning avviker kommunen, i likhet med tidigare år, från rekommendationen RKR R5 Leasing. Kommunen gör undantaget då systemstöd saknas och att kommunen inte nått i mål med att få en helhetsbild över befintliga finansiella leasingavtal. Rekommendationen kan därmed inte efterlevas fullt ut. Det gäller både klassificering av leasingavtal och redovisning av framtida minimileaseavgifter på olika förfallotidpunkter; inom ett år, senare än ett år men inom fem år och senare än fem år."

Vi har i vår granskning vidare noterat att not 6 och 7, till skillnad mot övriga noter i årsredovisningen, endast omfattar upplysningar av redovisning i kommunen och inte den kommunala koncernen trots att tillhörande notsiffra i resultaträkningen refererar till raden där såväl kommunen som den kommunala koncernen framgår. Vi har påpekat detta för administrationen som anger att denna information inte finns tillgänglig för kommunkoncernen och därför inte kan presenteras i notupplysningen.

Bedömning: Bortsett från de noteringarna ovan så är vår bedömning att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar tillräckliga tilläggsupplysningar i noter.

Vi noterar att detta avsteg från gällande normgivning är oförändrat från föregående år och att arbetet med att uppfylla kraven går sakta. Vi uppmanar kommunstyrelsen att skyndsamt vidta åtgärder för att säkerställa att kommunen fullt ut följer god redovisningssed. Kommunstyrelsen har i sitt yttrande avseende granskningen av finansiell leasing uppgett att den har för avsikt att åtgärda avvikelserna under 2022.

3.2.6. Drift- och investeringsredovisning

För driftredovisningen uppgår verksamhetens nettokostnad för 2021 till 7 646 mkr (få 7 329 mkr). Utfallet understiger budget med 148 mkr. Förklaringar till avvikelserna på nämndnivå förklaras i årsredovisningen och vi bedömer att driftredovisningen redovisar hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts av fullmäktige för den löpande verksamheten.

Avseende investeringsredovisning så har vi stickprovsvis granskat de under 2021 pågående projekten och kan konstatera att vi inte finner några väsentliga felaktigheter. Fokus i revisionen har varit på stora projekt, att följa upp mot budget men även detaljgranskning. Ett exempel är Tegs Centralskolans idrottshall där uppföljning mot komponentindelning samt avskrivningstider är granskat utan några noterade fel. Däremot möjliggör inte det affärssystem kommunen idag använder att ta ut rapporter på ett effektivt sätt. För att åstadkomma ett register som

innehåller alla de nödvändiga delarna ett anläggningsregister ska bestå av behöver flera rapporter sammanfogas. Detta öppnar upp för eventuella felaktigheter genom den mänskliga faktorn som annars hade kunna undvikas.

Utöver ovan beskrivna problem med affärssystemen så kan vi konstatera att kommunen vid inmatning i anläggningsregistret inte har en konsekvent hantering. Det förekommer att benämningar och projektkoder skiljer för samma anläggning vilket försvårar vid uppföljning och granskning. Våra synpunkter från granskningen av tertial 2 2021 kvarstår därmed. Likaså kvarstår våra synpunkter gällande redovisning av bidrag till materiella anläggningstillgångar som inte redovisas konsekvent före respektive efter ändringen av reglerna för redovisning. Däremot kan vi konstatera att kommunen vidtagit åtgärder för att hantera beroendet av nyckelpersoner i anläggningshanteringen där nu två controllers är insatta i hanteringen.

Bedömning: Vi bedömer att investeringsredovisningen ger en samlad bild av kommunens investeringsverksamhet.

Umeå den 13 april 2022

Johan Perols
EY, Certifierad kommunal revisor
Kundansvarig

Johan Pettersson
EY, Auktoriserad revisor
Projektledare

Petter Frizén
Verksamhetsrevisor